

من یاور شما هستم!

جایگاه معاونان آموزشی در فرایند تعالی مدیریت مدرسه

کلیدواژه‌ها: معاون مدرسه، طرح تعالی مدیریت مدرسه، مدیریت مشارکتی

تغییرات سریع اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فناورانه در دنیای امروز ضرورت تغییر سبک‌های مدیریتی و رفتاری مدیران و کارگزاران نظام آموزش و پرورش را به عنوان یکی از مهم‌ترین و تأثیرگذارترین نظام‌های اجتماعی دوچندان کرده است.

در دهه‌های گذشته بنا بر اقتضائات محیطی، تفکر حاکم بر نظام مدیریتی، آموزش و پرورش اغلب به تفکر بسته و محافظه کارانه‌ای گرایش داشت که از ویژگی‌های آن می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- روش‌های ارتباطی بسته و کاملاً رسمی
- سازماندهی براساس ساختارهای بلند، سطوح متعدد و وظیفه‌گرا
- نظارت چندلایه
- برنامه‌ریزی و هدف‌گذاری متمرکز و ابلاغی از بالا به پایین.

اما با این سبک و روش مدیریتی سنتی دیگر نمی‌توان انتظار داشت که برون‌داد نظام آموزشی از یک‌سو اهداف برنامه‌های داخلی آموزش و پرورش را محقق سازد و از سوی دیگر، به نیازهای آموزشی جامعه پاسخ دهد. در دهه‌های قبل فرایند مدیریت آموزشی را هدایت امور و بازرسی آن‌ها می‌دانستند و از این‌رو عمده وظایف معاونان آموزشی به اموری همچون پذیرش و ثبت‌نام، گروه‌بندی، نگهداری آمارهای حضور و غیاب، تنظیم کارنامه و... خلاصه و محدود می‌شد.

امروز اهداف آموزشی و مأموریت‌های کلان آموزش و پرورش در جامعه بسیار متعالی‌تر از گذشته مطرح می‌شود؛ اهدافی همچون تقویت سرمایه اجتماعی و تربیت نیروی انسانی توانمند، آینده‌محور، امیدآفرین و دارای عقلانیت و تدبیر.

در نگاه جدید، مدرسه به عنوان کانون اصلی آموزش و پرورش، باید بتواند با خلق سازمان یادگیرنده و گسترش و تعمیق فرهنگ اخلاق و روابط انسانی، زمینه‌های خلاقیت، مشارکت و کارآفرینی و پژوهش دانش‌آموزان را فراهم نماید.

در این راستا، یک معاون آموزشی پیشرو باید بتواند به عنوان یکی از عناصر درون‌داد نظام آموزشی متعالی، علاوه بر پاسخگویی به نیازهای آموزشی و تحصیلی دانش‌آموزان به نیازهای بهداشتی، روانی، زیستی، فیزیولوژیک و رشد شخصیتی آن‌ها نیز توجه لازم را مبذول نماید و در این رابطه سعی کند با بهره‌گیری از مشارکت دانش‌آموزان، برنامه‌های آموزشی مناسبی را طراحی کند که منافع اجتماعی، فردی و آموزشی آنان را در قالب یک مجموعه تأمین کند و نیازهای آنان را برطرف سازد.

برای ورود به این عرصه جدید باید با فاصله گرفتن از سبک‌های مدیریتی سنتی خود را برای ایفای نقش‌های نو با استفاده از روش‌های مدیریتی مشارکتی آماده کنیم.

طرح تعالی مدیریت مدرسه برنامه‌ای است که با تکیه بر سند تحول بنیادین آموزش و پرورش به دنبال ایجاد شرایطی است که با نگاه مدرسه‌محور و مشارکت‌جو و کیفیت‌مدار، ضمن تمرکز بر فرایندهای مدیریتی و در تعامل با محیط داخلی و پیرامونی برای تعیین اهداف و طراحی برنامه عملی مدرسه اقدام کند.

سبک مدیریتی مشارکتی موضوعی است که در محورهای مختلف برنامه اجرایی تعالی مدیریت مدرسه با شفافیت به آن اشاره و بر آن تأکید شده است.

عمده‌ترین محورهایی که معاونان آموزشی در مسیر پیشبرد اهداف طرح تعالی مدیریت مدرسه می‌توانند برعهده گیرند و در آن زمینه‌ها نقش‌آفرینی کنند عبارت‌اند از:

- توسعه توانمندی‌ها و مشارکت نیروی انسانی از طریق - افزایش بهره‌وری شورای دبیران
- برگزاری کارگاه‌های آموزشی و جلسات هم‌اندیشی گروه‌های درسی
- زمینه‌سازی برای حضور موفق دانش‌آموزان در جشنواره‌ها و مسابقات علمی
- استقرار نظام یاددهی - یادگیری از طریق - هدایت و راهبری دبیران در جهت ارتقا و بهبود کیفیت آموزشی
- بهره‌گیری از روش‌های فعال و خلاق در فرایند یاددهی
- توسعه مشارکت دانش‌آموزان در مدرسه از طریق - زمینه‌سازی برای مشارکت دانش‌آموزان در اداره مدرسه در امور قابل تفویض اداری، بهداشتی، ایمنی و...
- توسعه مشارکت اولیا و نهادهای اجتماعی در امور مدرسه از طریق: - استفاده بهینه از مشارکت اولیا در زمینه‌های علمی، تخصصی، فنی، اقتصادی و...

- برقراری نظام رشدآفرینی انگیزشی از طریق - ایجاد سازوکارهای تشویقی برای کارکنان موفق در امور مطالعه، پژوهش و شرکت در جشنواره‌ها
- ایجاد سازوکارهای تشویقی برای دانش‌آموزان موفق در امور مطالعه، پژوهش و شرکت در جشنواره‌ها
- ایجاد سازوکارهای تشویقی برای اولیا در جهت افزایش مشارکت آنان در بخش‌های برنامه‌ریزی، اجرایی و ارزیابی.

منابع

۱. رضائیان، علی (۱۳۹۰)؛ **اصول مدیریت**، تهران: سمت.
۲. قاسمی، حمیدرضا؛ مقاله مشارکت کارکنان و الگوهای آن در مدیریت. تدبیر شماره ۱۳۸۰، ۸۷.
۳. فصل‌نامه مدیریت و آموزش و پرورش شماره ۲۲، ۱۳۸۰.
۴. برنامه تعالی مدیریت مدرسه: وزارت آموزش و پرورش ۱۳۹۳.